

Mátyus Aliz

A hét első napja, ez már május

Bemegyek a munkahelyemre, a kabátomat a folyosón akasztom a fogasra, ott is ülök le, rágyújtok, és nézem a naptáramat. Ismeretlen nevek, interjúkat fogok velük csinálni, telefonálnom kell, megbeszélni az időpontokat. Tárcsázok, foglalt a vonal, sokáig várok. Három napig a tanyán voltunk. Ez volt az első idei tanyázás, mindenki mesélt, akivel találkoztunk, olyan évek járnak, sok a változás. Ezen a télen nem törtek fel tanyákat, nyugalom volt, a szomszéd tanya gazdája férjhez adta a lányát, nem jó szívvel, sírt a lakodalmán. Megrendít a hír, valamit értek belőle. Nem jut eszembe, ami másoknak, hogy az Isten nem ver bottal, látom magam előtt ezt a negyvenhét éves férfit, akinek mindene megvan, aki a négyes fogatát a szántókon hajtja, akiben férfierő van, virtus, akinek az utóbbi években is mindig kedvezett a szerencse, korábban meg különös kegyeltje volt az életnek, de én a sírást értem. Tanult embert akart a lányából, ha már egyszer lány, és most férjhez ment, olyan emberhez, aki mellett neki se lesz könnyebb, mint a falubeli többi asszonynak. Sírt már ez az ember egyszer, amiről ugyanígy beszéltek, épp tíz éve, amikor a második gyereke megszületett, és lány lett. Fiút akart. Neki minden jól megy, ami az ügyességével, ami a kapcsolataival, ami a fizikai erejével befolyásolható. És marad neki a sírás, amikor a természet törvényei visszaterelik őt a befolyásolhatatlan világába, és mert nincs köze a beletörődéshez, nincs benne alázat, nem marad neki más, csak a pillanatnyi megkönnyebülés, a sírás. Újra tárcsázom a számot, megint foglalt. Közben zajlik körülöttem a munkahelyi osztály élete. Új számot tárcsázok, legjobb lenne menni már a kórházba, apámhoz, már biztosan vár. Amíg lent voltunk a tanyán, három napig nem látott.

Milyen délceg ember volt az apám, amikor először járt a tanyán. S most milyen nehezen találja meg a kapaszkodókat, hogy nekirugaszkodjon egy-egy újabb napnak. És nem is vinné előre már semmi, csak az segít, ha érzelmeket tapasztal, ha szeretetet kap. Mennyire kevés idő van a napokban, amikor két futás között úgy tudok figyelni, szeretettel, hogy ő is érezhesse. Mire hozzá beérek, már Bencénél kellene lennem, menni érte az óvodába. S mégis kell lennem vele is, úgy, mintha csak mi lennénk ketten. Mint régi fényképeken, amikor húzott az ölébe. Tárcsázok, felveszik a kagylót, keresem a naptáramban, kit keresek, sikerül, megvan a név, interjút szeretnék, a jövő héten. Adódik egy időpont, előtte még visszahívom, ígérem. Fontos még egy telefon mielőtt megyek, ki tudja, apám addigra valóban kijön-e a kórházból, s ha kijön, Pápán hogy bírja majd, Bencében nem lappang-e valami, nem indul-e a bárányhimlő után most egy újabb óvodai járvány. Nézem a térképen, mekkora út lesz, van-e a közelében másik hely, amit összekapcsolhatnék, van, újabb név, újabb telefon, nem veszik fel, próbálom később.

Bencének a hét első napja mindig nehéz az óvodában, ma különösen nehezen jutottunk el az elválásig, pedig az autóban még nagyon tartotta magát. A tanyán gödröt ásott, kis idő múlva fekete bogarakat talált benne, meg fekete keménypancélú kukacokat, felfedezte a lábukat, rengeteg sok apró lábuk van, és úgy haladnak rajta, mintha az a sok kis láb hullámozna. Erről könyvet fogok írni, mondta Bence, *A gödör titkai* lesz a címe. Aztán a gémeskút alatt mozdított el a helyéről egy nagy korhadt fatörzset, az volt a korábbi gém, még a bátyám és Bence apja cserélték ki, felfedezte a hangyabolyt és sok-sok bábót, amit a hangyák azonnal menekíteni kezdtek. Mennyi munkájuk lenne vele, mondta Bence, visszafordította rájuk a fatörzset azzal, hogy könyvet ír a korhadt fa titkáról is. Este tüzet akart gyújtani, de a gyíkok gondot okoztak, mert beköltöztek a tűzrakó helyre került ágak, fadarabok közé. Amíg el nem tervezte, és el nem határozta, hogy hova fognak a gyíkok átköltözni, nem gyújthattunk tüzet. Róluk is könyvet kell írnia. A gyíkok a kertajtó melletti fatörzshöz kellett, hogy áttelepüljenek, ott élnek a gyíkok, jó helyük van, a könyv a gyíkok közös életéről fog szólni. És könyvet kell írnia, jelentette be, a virágkelyhekről is, *Mesélnek a virágkelyhek* címmel. Amikor új madarakat fedezett fel a tanyai fán, döntött. Nem tud ennyi könyvet írni, egy könyvet fog írni, ezek lesznek a fejezetei, a könyv címe: *Mesél a természet* lesz. Az óvodába menet az autóban, amikor megkérdeztem tőle, mikor írja meg a könyvét, azt válaszolta, tudod, én csak jó könyvcímeket tudok kitalálni, nincs nekem arra időm, hogy meg is írjam őket. Különben sem tudok még írni, egészítette ki, letagadta magának, hogy ismeri a nagy nyomtatott betűket, s ami nagyon fontos neki, azt mindig le is írja. A szobája ajtajára, hogy tilos az Á, de anya mindenkor bejöhet, és a tanyaiól ajtajára, hogy *Kalózlak*. És egyéb életbevágóan fontos dolgokat. Hogy: szeret, Bence. És hogy anya nevesse! Milyen keveset nevezhetek, mosolyoghatok, ha ez Bencének ennyire fontos. Jaj, kell, hogy nevessek! Hisz már vicceket is mesél, csak hogy megnevetessen. És szócicceket csinál, mert azokon tényleg nevetek. Honnan tudja Bence már hétévesen, hogy a könyveket megírni nincs idő. Az utóbbi időben én is a rövid novellákra fanyalodtam. Én, aki úgy gondoltam, csakis regényt. Igaz, csak akkor, ha nagyon muszáj volt. Ha annyira feszített, nem lehetett nem nekiállni. Aztán a feléig én írtam, attól kezdve meg íródtak maguktól. Regény. Hosszan, hadd hömpölyögiön. Most épp ezt nem szabad. A percre beosztott időt nem szabad még tervekben sem hosszabb ívűre elgondolni, mert akkor minden összezavarodik. Jön a feszültség, jön a figyelmetlenség, jön az ingerültség. Csak a rövid novelláknak van itt az ideje, az akkoráknak, amik az éjszakai munkák előtt, amiket meg kell csinálni, kiszaladnak. Kiszalad. Félre lehet tenni, és nem kell hozzá újra odaülni, ha újra előkerül, dolgozni lehet rajta, ha kész, örülni lehet neki. Most úgy kell élni, hogy semmi ne okozzon újabb terheket. Még egy megkezdett, folytatásra váró írás se. Az már nem telik az energiából. Nem futja az időből sem.

Remélhetőleg Bence ennyire pontosan még nem tudja. De nála soha nem lehetek semmiben biztos. Amikor elképeszt egy-egy meglátásával, és kérdezem, honnan veszi, közli, a fejből. Így született. Ezzel a tudással. Hát vigyáznom kell. De vele arra a legjobban, hogy a megbeszélte időpontra érte érjek az óvodába. Ugyan már nem csak gyerekmegőrzőnek használja, három év után nem úgy áll az óvónő mellett, mintha egy szekrénybe állították volna be, de vár. Neki az élet az óvodán kívül van. És napokra átszámítva ez reggel óvoda előtt, és a délután és este óvoda után. Ami neki majdnem olyan kevés, mint nekem az enyém. Csak az enyém jobban meg van tűzdelve, ezzel-azzal. Megint tárcsázok, sikertelenül. Akkor most telefonálnom kellene Sipos Zsuzsának, hamarosan kórházba megy, előtte jó lenne látni őt, nem fog sikerülni. A kórház legalább majdnem útba esik majd, igen, akkor mégse hívom, nincs is már rá idő, aláírom a jelenléti ívet, leszaladok a könyvtárba, megint nem jelent meg, amit leadtam a napilapnak, pedig abból lenne a plusz kereset, hát akkor majd ebben a hónapban bejön talán valami más pénz, igen, a rádió nem fizetett, legalább oda telefonálnom kellene, na majd otthonról. Mi az, amit még muszáj? Most nincs türelmem végignézni a papírjaimat, jó, amíg apámhoz buszozok, az a kórház jó messze van, összeszedem, mi maradt holnapra. Persze majdnem minden holnapra maradt. Most már az éjszakai munkák is képesek rá, hogy a következő éjszakára maradjanak. Néha elfáradok. Néha azt hiszem, nem így kellene élni. Bencét hosszú napokra kellene az óvodában hagyni, és senki emberfiával nem kellene törődni. De úgy nem megy. És nincs is értelme. Én nem tudok úgy értelmét látni az életemnek, ha nem teszem meg a tőlem telhető azokért az emberekért, akik tőlem függenek. Vagy akik számítanak rám. Akkor nekem nem megy. Megpróbáltam már, beteg lettem tőle. Pedig akkor is példálóztam magamnak a többi emberrel. Akiket látok. Akik kényszerülnek rá, hogy ne tegyék meg azt, amit szeretnének, ami belőlük is kikívánckozna, csak nem tehetik meg. Példálóztam velük magamnak, magamra kényszerítettem a muszájokat, és belebetegedtem. Nem is gyógyultam meg olyan hamar. Nem érte meg. Be kellett látnom, nekem csak úgy megy, ahogy megy. Hogy kiszolgálok, hogy magamat kiszolgáltattottá teszem, hogy gondolok az emberekkel, hogy elsősorban az emberekkel gondolok. Mindenekelőtt a legközelebbiekkkel, s úgy táguló körben, mert ez az egyetlen, amivel, ha nem teszem, nem tudok magamnak elszámolni. Megtenni az emberekért, amit szeretnék, és amit más nem tesz meg helyettem. Akik, ha tőlem nem kapják meg azt a szeretetet, azt a figyelmet, mástól sem. Napról napra, hétről hétre, hónapról hónapra kiderülnek a hiányosságok, megmutatkoznak a melegségek, nekem a végső elszámolásnál, az elköszönésnél kész lesz a mérleg. Ez kell, mert Bencét és engem negyvenévnnyi idő választ el egymástól. Nekem úgy kell elköszönnöm tőle, hogy jó emléket hagyjak benne magamról. Azét az emberét, aki megtette. Akkor most ülök a buszon, a nagy dugók óráiban vonszolódik

a busz, az óráim nagy mutatója olyan sebesen halad, mint a másodpercmutató, s akkor most az a dolgom, hogy világosan lássam, mi maradt holnapra.

Apa ma örült nekem, beszélt, eleven volt a tekintete, kis cinkosságok szövődtek köztünk. Ma jól ment, jobban, mint az előző két hétben, amióta kórházban van, bármikor. Persze, hogy oda fogok érni Bencéhez. Az Emkétől már minden a futásomon múlik. Ha csak egy-egy perc is jól megy a napból, nagyon tudok futni. Bence megvan, percekét késtem, az óvónők segítenek, értik a helyzetet, nincs baj. El a Nemzeti Színház előtt. Gyalog csak akkor, ha rossz az autó, és az óvodáig se tudjuk kímélni magunkat. Az óvodáig minden ínségben autóval szoktunk menni. S nagy ínségben otthagytam. A Nemzeti nekünk ma már csak egy építmény, amit, ha gyalog vagyunk, kikerülünk, hogy elérjük a troli megállót. A Nemzeti valamikor a hely volt, ahol láttuk egymást az ismerősökkel, ha a vidéki színházak jöttek vendégszerepelni, és mindenki látni akarta az előadásokat, ha nem jutott el Kaposvárra, Szolnokra, Kecskemétre. Tudom, nem szóltunk. Csak álltunk és néztünk, és senki nem mondta, hogy ezt ne. Az előadás bent elkezdődött, sokan nem jutottunk be, ácsorogtunk a színház bejárata előtt, csoportokban beszélgettünk. Ekkor jöttek a rendőrök, kezükben gumibottal, hogy oszoljunk. Nem nagyon mozgult senki. Ők egy fiút kiválasztottak, nem volt nála személyi igazolvány, menjen velük. A fiú próbálta meggyőzni őket, a rendőrök keménynek mutatkoztak, a fiú ellenállt, szemközt sprézték, s ettől könnyen beültették a kocsiba, semmit nem látott. Nem szóltunk semmit, nem csináltunk semmit. Mivelünk aztán már nem foglalkoztak, addig álldogálhattunk a színház bejárata előtt, amíg akartunk. Nem jut eszembe minden alkalommal a helyzet, ha gyalog megyünk, csak legtöbbször. És a gyáva szemtanú émelygése a gyomromban. Ugyanúgy, mint akkor. Vannak itt férfiak is, néztem körül akkor, de most, amikor jön az emlék, nincs kire nézsek.

Bence beveszi magát a szobájába, végre eszem valamit. Egy közeli ház udvarán kutya ugat. Ez a kutyaugatás az, ami nekem itt, ebben a zuglói lakásban a pápai gyerekkort idézi. Itthon mindenhez nyúlni kéne, ehelyett ülök a konyhában és vagyok. Feküdni kéne inkább, akkor pihenne a lábam. Ülök, és azon gondolkodom, hogy az a néhány évtizednyi élet, ami a miénk, végül is mire való. Ezen nagyon sokat és előbbre haladva az évtizedekben egyre többet gondolkodom. És ilyenkor előjönnek az emlékek, valójában pillanatok, amik között évek telnek el. Nekem mintha ezek a pillanatok lennének képesek az értelmét adni az egésznek. Nem tudok gyarapodni, és nem tudom gyarapítani azokat az utódra hagyható javakat, amikkel a foglalatosság fél országnyi embert tett békéssé még egy generációval ezelőtt, és negyed országnyi embert tesz tette késszé ma. Azok a pillanatok, amikre visszaemlékszem, összehangolódások voltak. Olyan találkozások, amikor az ember a lehetséges legnagyobb felületével a másikra tapadt. Ezek a pillanatok nem hogy csak két emberen, de még a véletlenül is múltak. Ezek a pillanatok,

de talán ez nem törvényszerű, a régebbi múlt felé sűrűsödnek, a közelebbi múlt egyre közeledve egyre ritkítja őket. Lehet, hogy ezek a pillanatok, ha egy nőnek gyereke születik, megszaporodnak, de csak nagyon kivételes esetekben adódnak a gyerekével való pillanatain kívüli pillanatok, s tapasztalataim szerint csak egy másik nővel való pillanatra korlátozódnak. Az anyaság, ha valaki egyedül neveli a gyermekét, bizonyára nem zár ki újabb kapcsolatokat, de kizárja a kapcsolatban lehetséges pillanatokat. Lehetséges, hogy az anyaság a nő olyan állapotát jelenti, amelyhez teljességgel köze csak egy másik nőnek lehet?

Bence kiabál a szobájából. Legóházat épített a robotkirálynak, ez is legóból van, és meg kell nézmem. Aztán a robotkirály születésnapját ünnepeljük. Bence keksz-ből tortaházat csinál neki, mogyoróra fejet rajzol, az a születésnap ajándék, koccintunk. Átjön a szomszédasszony, orvosnak telefonál, őt is leültetjük ünnepelni. Bence elvonul, a szomszédasszonyból ömlik a szó, nem megy neki, nem megy nekik, isznak, mi lesz, kérdezi. Kicsit odafigyelek, kicsit Bence matatását hallgatom a szobában. Megeresztem a fürdővizet, hogy ketten maradjunk, vacsorára megpróbálok mindent Bence elé rakni, hogy egyen is valamit, tudom, hogy nem kéne, mégis mindig megteszem, elképedek, ha összeadom, hogy mennyit eszik naponta, nem tudom, annyiból hogy tudja fenntartani magát. Fürdetés. Addigra tetőz mindig a fáradtságom, nem vágyom másra, mint hogy lefeküdjek Bence mellé. Nyár óta nem alszik el másképp. Nehéz volt a nyár, még nehezebb a tél, rémálmokkal, félelmekkel, sok-sok kérdéssel a halálról. A tavasz jobb, Bence nagyokat nevet, eleven, tornászik, erősíti magát, kevésbé fél, de elaludni még nem tud egyedül. Elalszunk. Rendszerint egy óra múlva ébredek, hogy kiüljek a konyhába, előbb csak félig észnél, hallgatni a kutyaugatást. Ilyenkor gyújtok rá itthon, napközben Bence mellett sose. Ilyenkor órák állnak előttem, mindent csinálhatok, amire van erőm, amihez van lelkem. Az esti cigaretta jó, nézem a konyhafalat, Świerkiewicz Robi plakátjait, egy Varsó-térképet, körülötte palotákkal, Czartoryskié, Godzkié, Sulkowskié meg a többieké. Azt az életet próbálok mindig kitalálni, amit ezekben éltek. Tudom, hogy nekik is volt egy kutyaugatásuk, vagy valami, ami nekik az volt, ami nekem itt Zuglóban a kutyaugatás. Nekik is voltak közeli és távolabbi rokonaik, ők is megkínózták egymást. És barátaik is voltak és pillanataik, és nekik is születtek gyerekeik, és azok is voltak betegek. Tudom, hogy őket szolgálták, és sokkal kisebb mértékben voltak kiszolgáltatottak, és tudom, hogy volt idejük, sok-sok idejük. Irigyelni csak az idejüket irigylen, azt a bizonyára sokkal nagyobb szabad időtartamot a napokban. Akármivel ütötték el azt az időt, az nekem irigylésre méltó.

Mostanában kevesebbszer állapodik meg a szemem Świerkiewicz Robi képén, a *Ha lágyan sírsz* címűn, annál többször alatta, a másikon, Bence képén, a *Lovon vagyunk*-on. Lovon vagyunk! Ő, meg én. És arany felhők úsznak a fejünk felett.